

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**Henr. Ioh. Nepom. Crantz S.C.A. Maiestat. Consiliar.
Institut. Med. Et Mater. Medic. Vindob. Profes. Pub. Ord.
Acad. Imp. Nat. Curios. Et Societ. Botan. Flor. Sodal.
Materiæ Medicæ Et Chirurgicæ ...**

Crantz, Heinrich Johann Nepomuk

[Wien], 1765

Aves Accipitres.

urn:nbn:de:gbv:45:1-10178

OVIS *Zoologorum*. Classis Naturalis Mammalium. Ordo pecorum. *Germ.* Schaaf. *Gallis* Mouton. *Anglis* Sheep.

OVIS *cornibus compressis, lunatis*. In hac familia ovis, & arietis foetus agnus, laudabilis maxime, si jam ætatem habet; iunioris enim caro glutinosa, viscosa, mali succi censetur. Cæterum quæ mediæ ætatis est, omnium optime assumitur debilibus, humectans, reficiens, etiam acrimoniam domans; vervecina caro, prout variis infecta plantis, quas animal voravit, valens, contusa, grata palato, & optimi & plurimi nutrimenti; deterioris & minoris ovis; durissima & ingratißima arietis.

OVIS *cornibus erectis, spirabilibus*. Hungariæ incolæ caro dura, tenax, mensis adhibetur aliorum defectu, difficilis est digestionis, nec multi alimenti.

AVES

ACCIPITRES.

GARRULUS BOHEMICUS. *Ornithologorum* LANIUS. Classis Naturalis Avium. Ordo Accipitrum. *Germ.* Zuserl.

LANIUS *garrulus, remigibus secundariis, apice membranaceo, colorato, cauda integra*. Delicatulavis, & expetita, boni succi, & alimenti.

E 2

ANSE-

ANSERES.

ANAS *Ornithologorum*. Classis Natur. Avium.
Ordo Anserum. Germ. Gans, Ente.

ANAS, *Anser*, rostro semicylindrico, corpore supra cinereo, subtus pallidior, collo striato. Duum est generum, ferus, & domesticus, utriusque iuvenis, saporosa caro, ferina tamen domesticæ prævalens, quod saporosior, etiam robustior. Extremæ ætates in his fugiendæ sunt.

ANAS *Boschas*. Germ. Stokente. *Anas rectricibus intermediis*, (maris) *recurvatis*, rostro recto. L. Etiam duum generum, fera, & domestica: fera domesticæ tum ob gratiam saporis, tum ob facilitatem digestionis, præfertur, licet etiam posterior viscera robusta requirat; in hac gente, ut in non paucis aliis, fœminæ maribus potiores, & iuvenes annolis præferuntur.

ANAS *Querquedula*, macula alarum viridi, linea alba supra oculos. Fera avis, septentrionalibus familiaris, exigua, priori præferenda.

Sunt adhuc aliæ harum species edules plures.

MERGUS *Ornithologorum*. Classis Naturalis Avium. Ordo Anserum. Germ. Tuckantl.

MERGUS *subcristatus*, fronte castaneo-ferruginea. In Austria frequens nobis in cibum cedit.

GRAL-

GRALLÆ.

ARDEA *Ornithologorum*. Classis Naturalis Avium. Ordo Grallarum. *Germ.* Blauer Rei-ger. *Anglis* Common-heron.

ARDEA *crista pendula, dorso caerulefcente, iu-venis estur, delicatioribus mensis expetita, raro adhibita annosior, durior. In Austria totum genus vix in usu.*

FULICA *Ornithologorum*. Classis Naturalis Avium. Ordo Grallarum.

FULICA *atra, Aust.* Rohrhendel. *Fulica fron-te calva, corpore nigro, digitis lobatis. Caro succu-lenta, bona, paludes sæpius sapit, & ob id ingrata.*

GALLINAGO Minor. *Ornithologorum* Sco-pax. Classis Naturalis Avium. Ordo Grallarum. *Scopax Gallinago. Germ.* Moosfchnepf. *Béc-cassine Gallis.*

SCOPAX *roftro recto, apice tuberculato, pedibus fuscis, lineis frontis fuscis quaternis. Tenera, sapi-da, excellens caro, difficilis tamen digestionis cen-setur.*

OTIS *Ornithologorum*. Classis Naturalis Avium. Ordo Grallarum. *Otis tarda. Germ.* Trap. *Gallis* Otarde. *Anglis* Bustard.

OTIS *jugulo utrinque cristato. Hungariæ fami-liaris, etiam mensis ibi eximia: iuvenis, licet tenerior, aeri exponenda, adultior nobis aceto inaceratur, va-lens est, sed plurimum dat nutrimenti.*

RALLUS *Ornithologorum*. Classis Naturalis Avium. Ordo Grallarum.

Rallus *Aquaticus*. *Germ.* Wasser Henne. *Gallis* Rasle d'eau.

RALLUS *alis gryseis, fusco maculatis, hypochondriis albo maculatis*. Seligi iuvenis, pinguis, odore paludoso carens, debet; satis difficulter digeritur, multum tamen nutrit.

Rallus *Crex*. *Germ.* Wachtel König. *Gallis* Roi de cailles.

RALLUS *alis rufo ferrugineis*. Inter regias dapes recensetur, iuvenis, pinguis, aere inaceratus.

SCOLOPAX *Ornithologorum*. Classis Naturalis Avium. Ordo Grallarum.

Scolopax *Rusticola*. *Germ.* Waldschnepf. *Gallis* Bécalie.

SCOLOPAX *rostro recto, lævi, pedibus cinereis, femoribus tectis, fascia frontis nigra*. Carnem excellentem, nutrientem habet, palati in mensis delicias. Avis haud exenterata estur, difficiliter tamen, quam carniū albarum aves, digeritur, valet in acrimonia acida in cibo.

Hujus plurimæ adhuc aliæ species usitatæ.

VANELLUS. *Ornithologorum* TRINGA. Classis Naturalis Avium. Ordo Grallarum.

TRINGA *Vanellus*. *Gallis* Vanneau.

TRIN-

TRINGA *pedibus rubris, crista dependente, pectore nigro.* In Galliis æstimata avis, aere macerata facile digeritur, mediocriter alit. Ova Belgis in deliciis sunt.

TRINGA *squatarola, rostro nigro, pedibus virescentibus, corpore gryseo, subtus albido.* Prior delicatior. Sunt adhuc aliæ mensis adhibitæ harum species.

GALLINÆ.

COTURNIX. *Ornithologorum* Tetrao. Classis Naturalis Avium. Ordo Gallinarum.

Tetrao *Coturnix.* Germ. Wachtel. Gallis Caille. Anglis Quail.

TETRAO *pedibus nudis, corpore gryseo, maculato, superciliis albis, margine lunulaque ferruginea.* Exquisita horum olim esca etiam hodie expetita est, facilis digestionis & boni nutrimenti.

GALLUS GALLINACEUS, & Gallina. *Ornithologorum* Phasianus. Classis Naturalis Avium. Ordo Gallinarum. Germ. Hahn: Henne. Gallis Coq. Poule.

PHASIANUS *cauda compressa, ascendente.* In hac familia fœminæ præstantiores; iuniores carnem habent sapidam, boni succi, & multi nutrimenti, reconvalescentibus utilem: annosæ jusculis nutrientibus adhibentur, caro non estur durior. Iunior pullus salubris, gallinæ præferendus. Est etiam multæ æstimationis caponis caro, nutrientissima, maxime Stirensis; nec gallus gallinaceus mensis in integrum proscriptus.

72 *CARDIAC. NUTRIENT.*

Cristæ galli gallinacei ferculum largiuntur exquisitum; annosus iusculum dat nutriens.

PHASIANUS *Meleagris*. Perlhan *Germ. Vertice calloso, temporibus carunculatis*. Carnem sapidissimam largitur, dum aeri aliquantulum exponitur, ut semper id necesse.

PHASIANUS *colchicus*. *Germ. Fasan. Gallis Phaisan. Ruffus capite cæruleo*. Mas fœminæ potior, & hic iuvenis, pinguis, delicatissimus, facilis digestionis, boni succi, & plurimi alimenti.

GALLINA *Corylorum. Ornithologorum Tetrao. Classis Naturalis Avium. Ordo Gallinarum.*

TETRAO *Bonasia. Haselhun, pedibus hirsutis, rectricibus cinereis, punctis nigris, fascia nigra, exceptis intermediis duabus*. Optimis apposita mensis perdice delicatior, etiam facilius digerenda, plena boni & alibilis succi.

GALLOPAVO. *Ornithologorum MELEAGRIS. Classis Naturalis Avium. Ordo Gallinarum. Germ. Indian. Gallis Coq. d'Inde.*

MELEAGRIS *Gallopavo, capite caruncula frontali, crista gulari, maris pectore barbato*. Sapidam carnem habet, facilis digestionis, multi nutrimenti: attenuatis reconvalescentibus utiles, iuvenes in cibo delicatuli, annosi in iusculo melius dantur. Castrati in hac specie optimi.

LAGO-

LAGOPUS. *Ornithologorum* TETRAO.
Classis Naturalis Avium. Ordo Gallinarum.

Tetrao *Lagopus*. *Germ.* Schneehun.

TETRAO *pedibus lanatis, remigibus albis, rectricibus nigris apice albis, intermediis totis albis.* Non infima, inter delicatas, avis.

PERDIX CINARCA. *Ornithologorum* Tetrao. Classis Naturalis Avium. Ordo Gallinarum.

Tetrao *Perdix*. *Germ.* Rebhun. *Gallis* Perdrix. *Anglis* Common partridge.

TETRAO *pedibus nudis, macula nuda coccinea pone oculos, cauda ferruginea, sterno brunneo.* Æstimatissima delicatulis mentis, bene nutrita, iuvenis, & aliquot diebus aeri exposita perdix, facilis digestionis, & multi est alimenti. Juscula ex his confecta restaurant extenuatos, & reconvalescentes, & perdicis carnem temperatam succi bonitate & concoctionis facilitate præstantem iam olim experientia GALENUS edixit.

UROGALLUS MAIOR. *Ornithologorum* Tetrao. Classis Naturalis Avium. Ordo Gallinarum.

Tetrao *Urogallus*. *Germ.* Auerhan.

Tetrao *pedibus hirsutis, rectricibus exterioribus brevibus, axillis albis.*

UROGALLUS MINOR. *Ornithologorum* Tetrao. Classis Naturalis Avium. Ordo Gallinarum.

Tetrao *Tetrix*. Birkhan.

TETRAO *pedibus hirsutis, cauda bifurca, remigibus secundariis basim versus albis.* Caligulae in victimas olim oblatæ aves, fapidissimæ sunt, valentes tamen, duræ, aeri exponendæ semper, cæterum bonum dant alimentum.

P A S S E R E S.

ALAUDA *Ornithologorum.* Classis Naturalis Avium. Ordo passerum. *Germ.* Feldlerche. *Gallicis* Alouette, Mauviette. *Anglis* Common fieldlarck.

ALAUDA *rectricibus extimis duabus, extrorsum longitudinaliter albis; intermediis interiori latere ferrugineis.* Sapida, multi & facilis nutrimenti autumnus est, tamen calculosis noxia, LINNAEUS, etiam podagricis *Acad. N. C.*

ALAUDA *capite vitta annulari alba cincto, arborea.* *Germ.* Waldlerche.

ALAUDA *pectore lutescente punctis atris, Brein-Vogel, Schmal-Vogel Austriacis.* Priori inferiores.

AVIS NIVIS. *Ornithologorum* EMBERIZA. Classis Naturalis Avium. Ordo Passerum.

EMBERIZA *nivalis remigibus albis, primoribus extrorsum nigris, rectricibus nigris, lateralibus tribus, albis.* Sapidissima avis in Alpibus Lapponicis, & Spitzbergicis, invenitur.

COLUM-

COLUMBA *Ornithologorum*. Classis Naturalis Avium. Ordo Passerum. *Germ.* Haus-
taube. *Gallis* Pigeon privé. *Anglis* Common
Pigeon. Dove.

COLUMBA *domestica*, iunior, optima, adul-
tior coriacea, difficilis digestionis, pravi etiam succi,
melancholicis, biliosis vetita.

USUS MEDICUS multus, in apoplexia, le-
thargo, capiti, in febribus, pedibus, mediæ dissectæ
columbæ viventes applicantur. Stercus siccum pulve-
ratum, rubefaciens est, rheumatismo utile, brachio
melle, inuncto, inspersum; coctum in aceto, cum fa-
rina dat cataplasma resolvens, discutiens.

COLUMBA *Turtur*. *Germ.* Turteltaube. *Gal-
lis* Tourtorelle. *Anglis* Turtle dove.

COLUMBA *turtur* eiusdem, ac domestica usus,
& sylvestris, & domestica habetur; utriusque caro prio-
ri tenuior, sapidior.

COLUMBA *Palumbus*. *Germ.* Wildtaube, Rin-
geltaube.

COLUMBA *Palumbus torquatus*, prioribus dete-
rior, magis coriaceus.

FICEDULA. *Ornithologorum* MOTACIL-
LA. Classis Natur. Avium. Ordo passerum.

Motacilla ficedula, *Gallis* Béc-figue, *Italis* Beccafigo.

MOTACILLA *subfusca*, *subtus alba*, *pectore ci-
nereo*, *maculato*, alitur ficibus, & uvis. Sapida, præ-
stans avicula, multi alimenti, facilis digestionis, etiam
Hortulano aliquibus præposita.

HOR.

HORTULANUS. *Ornithologorum* EMBERIZA. *Classis Naturalis Avium. Ordo Passerum.*

EMBERIZA *remigibus nigris, primis tribus margine albo, rectricibus, lateribus duobus extrorsum nigris.* In migratione per Austriam capitur delicatissima avis, & mensis adhibetur sapida, nutriens. Fringillarum etiam plurimæ species, ut & motacillarum in usu mensarum haud exquisitiori habentur.

MERULA. *Ornithologorum* TURDUS. *Classis Natur. Avium. Ordo Passerum.*

TURDUS *Merula. Germ. Amfel. Gallis Merle.*

TURDUS *ater, rostro palpebrisque fulvis.* Juvenis, pinguis, non adeo facilis digestionis, multi tamen succi. Inferior in integrum turdo *pilari.*

MERULA TORQUATA. *Ornithologorum* Turdus. *Germ. Ringel-Amfel.*

TURDUS *torquatus nigricans, torque albo, rostro flavescente:* Priori non comparandus.

STURNUS *Ornithologorum.* *Classis Naturalis Avium. Ordo Passerum.*

Sturnus *Vulgaris. Germ. Starl. Gallis Etourneau.*

STURNUS *rostro flavescente, corpore nigro, maculis albis notato.* Rara in mensis avis, & nonnisi juvenis pinguis admittenda.

TURDUS *Ornithologorum.* *Classis Naturalis Avium. Ordo Passerum. Germ. Kranawet. Gallis Grive.*

TURDUS *pilaris rectricibus nigris, extimis margine interiore apice albicantibus capite uropygioque cano.*
Inter

Inter focias delicatissimus, optimis expetitus mensis, iu-
venis, carnosus, tempore frigido captus, fanis, & recon-
valescentibus recommendatur.

TURDUS *Musicus*. Wald-Dreschel. *Austri*.

TURDUS *alis subtus ferrugineis, linea supercilio-
rum albicante*.

TURDUS *Viscivorus minor*. Weis-Dreschel.
Austriacis.

Hæ inter minutulas aves recensentur. Possent ad-
huc addi aliæ sexcentæ.

AMPHIBIA.

Pessima, tetraque animalia corde uniloculari, uni-
aurito, pulmonibus arbitrariis. pene duplici, di-
gnoscentur L.

ACIPENSER *Amphibiologorum* Classis Natura-
lis Amphibiorum: Ordo Nantium.

Acipenser *Sturio*. *Germ*. Schirck. *Gallis* Esturgeon.
Anglis Sturgeon.

ACIPENSER *cirris quatuor, squammis dorsali-
bus duobus*.

Iam SEVERI Imperatoris ævo a coronatis mini-
stris præeunte tibicine ad epulas ferebatur teste histo-
ria, hodie nostris vix tanta ceremonia asportatur. Va-
lidis visceribus multi nutrimenti.

ACI-